

בפרשת תצוה (שמות, כ"ט) נצטווה משה על קידוש אהרן ובניו בשבעת ימי המילואים. אופן קידוש הכהנים ומילוי ידיהם מתואר בפירוט רב. בפרשת צו (ויקרא, ח') מופיע הקיום של ציווי זה, שתיאורו מקביל לתיאור הציווי, אלא שלשונות הציווי העתידי הוחלפו בלשונות עשיה - "ויקרב" לעומת "תקרב", וכדומה. אך למרות הדמיון הרב בין הפרשיות ישנם מספר הבדלים, ועל שנים מהם נעמוד.

א. בציווי נאמר, שלאחר זריקת דמו של איל המילואים על המזבח, מוטל על משה לקחת מן הדם אשר על המזבח ומשמן המשחה, ולהזות על הכהנים ועל בגדיהם, על מנת לקדשם. רק לאחר מכן, ימשיך משה בעבודות הקרבן - הנפת האמורים והקטרתם. לעומת זאת, בתיאור העשייה, משלים משה את עבודות הקרבן, ורק לאחר הקטרת האימורים הוא לוקח משמן המשחה ומן הדם אשר על המזבח, ומזה אותם על הכהנים ובגדיהם.

ב. לאחר סיום הציווי על ידי הכהנים, מופיע ציווי נוסף על כפרת המזבח וקידושו - "ופר חטאת תעשה ליום על הכפרים וחטאת על המזבח בכפרך עליו" (שמות, כ"ט, לו), ומשמע שמדובר בפר נוסף על זה שנועד לכפר על אהרן ובניו. אך בתיאור העשייה, פר החטאת של הכהנים הוא אשר משמש לחיטוי המזבח: "ויקדשהו לכפר עליו" (ויקרא, ח', טו).

בעיה דומה מתעוררת בהקבלת פרשיות ויקהל-פקודי, המתארות את עשיית המשכן וכליו, לפרשיות תרומה ותצוה, שבהן מופיעים הציוויים על עבודות אלו. גם בפרשיות אלו, ההקבלה בין הציווי לעשייה כמעט מלאה, אך מספר הבדלים בולטים ביניהם. הבדלים הנוגעים לסדר הדברים ולתוכנם.

בסדר - בציווי קודמים כלי המשכן למשכן עצמו, ובעשייה הקדימה התורה את המשכן לכליו. בתוכן - בציווי מופיע בצד כל כלי מכלי המשכן או בגד מבגדי הכהונה, מטרת וויעוד:

בארון כתוב - "ואל הארן תתן את העדת... ונועדתי לך שם" (שמות, כ"ה, כא-כב); בשולחן - "ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד" (שם, ל);
במנורה - "והעלה את נרתיה והאיר על עבר פניה" (שם, לז) וכן בשאר כלים.
ובבגדי הכהונה - באפוד נאמר - "ונשא אהרן את שמותם לפני ה' על שתי כתפיו לזכרך" (שם, כ"ח, יב); בחושן - "ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התמים... ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו" (שם, ל);
במעיל - "ונשמע קולו בבאו אל הקדש" (שם, לה);
בציץ - "ונשא אהרן את עון הקדשים" (שם, לח).

ציוני תכלית אלו אינם מופיעים בצד תיאור עשיית הכלים בידי עושי המלאכה.

הבדל תוכני נוסף: בציווי עשיית יריעות העיזים קיימת התייחסות לאופן הנחתם על גבי הקרשים - "וכפלת את היריעה הששית אל מול פני האהל" (שמות, כ"ו, ט), וכן - "וסרח העדף ביריעת האהל... תסרח על אחרי המשכן והאמה מזה והאמה מזה בעדף... יהיה סרוח על צדי המשכן" (שם, יב-יג). וכן בציווי עשיית הפרוכת - "ונתת אתה עלארבעה עמודי שטים... והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים" (שם, לב-לג). פרטים אלו מושמטים בתיאור עשייתם של חלקים אלו של המשכן.

בראש הציווי על מלאכת המשכן נאמר:

"וישכן כבוד ה' על הר סיני ויכסהו הענן ששת ימים ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן... וידבר ה' אל משה לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה... ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו" (שמות כ"ד, טז; כ"ה, ט).

בראש הר סיני עומד מקדש של מעלה, משה רואהו בתבניתו הרוחנית, ומצווה להעתיק משכן זה ולעשותו בתוך בני ישראל, כדי שישכון ה' בתוכם. פרשיות תרומה ותצוה הן פירוטו של חזון זה שרואה משה בהר, ולפיכך ביחס לכל אחד ממרכיבי המשכן אומר הכתוב שתבניתו ניצבת בהר:

כלי המשכן - "וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר" (שמות, כ"ה, מ);
המשכן עצמו - "והקמת את המשכן כמשפטו אשר הראית בהר" (שם, כ"ו, ל);
המזבח - "כאשר הראה אתך בהר כן יעשו" (שם, כ"ז, ח).

בחזון רואה משה את המשכן בשלימותו, כל חלק מונח במקומו הראוי לו, הקרשים ניצבים, היריעות פרושות עליהם והפרוכת והמסך תלויים במקומם. כלי המשכן עומדים כל אחד במקומו, וממלאים את

תפקידם אשר לו יועדו. לצד התיאור המעשי של בניית הכלים, שמופיע בחזון, מצויינת גם התכלית שלשמה נעשה כל כלי וכלי.

לעומת זאת, עושי המלאכה בעת עבודתם, אינם רואים את התמונה הכללית, ואף התכלית של כל מלאכה, היוצאת מתחת ידם, אינה עומדת לנגד עיניהם. לפנייהם רק הצדדים הטכניים והמעשיים הנוגעים לאותה מלאכה אשר בה הם עוסקים. לפיכך, בפרשיות ויקהל-פקודי, המתארות את עבודתם, לא מופיעות במסגרת תיאור העבודה, לא התמונה הכללית של המשכן, שבה כל חלק מוצא את מקומו, ולא התכלית שלמענה נבנו הכלים. רק לאחר סיום המלאכה, כשמגיעה שעת הקמת המשכן, מתבררת התמונה הכללית וכל כלי וכלימגיע ליעודו.

"ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש הוקם המשכן ויקם משה את המשכן... ויפרש את האהל על המשכן... ויתן את העדת אל הארון... ויתן את השלחן באהל מועד... ויערך עליו ערך לחם... וישם את המנרה... ויעל הנרת... " (שמות, מ', יז-כה).

ובעקבות זאת מתגשם החזון - "ושכנתי בתוכם":
"ויכס הענן את אהל מועד... וכבוד ה' מלא את המשכן" (שם, לד-לה).

אף השינוי בסדר הדברים מתבאר על פי זה. בציווי, שהוא החזון, ובו התייחסות לצד הרעיוני והאידיאלי, מסודרים הציוויים על פי החשיבות - הארון והכלים בראש ולאחריהם המשכן והמזבח. בתיאור העשייה הסדר הוא על פי הנוהג שבעולם - "לעשות תחילה בית ואחר כך משים כלים בתוכו" (רש"י, שם, ל"ט, כב).

נראה, שאופנים אלו של תיאור, אינם מאפיינים דווקא חזון ממשי שרואה משה בהר, אלא כל ציווי של ה' אל משה מתייחס אף לצד הרעיוני שהוא בא לבטא, והתיאור שלקיומו מתייחס לצד המעשי ריאלי שלו.

על פי זה, יתבארו ההבדלים שבין פרשיות ימי המלואים שבצו ושבתצוה.

בפרשת תצוה מופיע הציווי המדגיש את הצד הרעיוני, ולפיכך מצמידה התורה את מצוות ההזאה משמן המשחה ומן הדם אשר על המזבח, על הכהנים ובגדיהם, למצוות זריקת הדם על המזבח. לומר לך, שקידושם על ידי הזאה זו, נובע מהיות דם זה דם קרבן הנזרק על המזבח, שהרי לעבודה זו, עבודה הקרבנות, הם מתקדשים. אך למעשה, אין להפריד בין עבודות הקרבן - זריקת הדם והקטרת האימורים, על ידי מעשים חיצוניים שאינם קשורים להכשר הקרבן, ולפיכך בפועל מקדים משה את הנפת האימורים והקטרתם להזאות על הכהנים, וכפי שמתואר בפרשת צו.

מבחינה רעיונית, הכפרה על אהרן ובניו בפר החטאת וחיטוי המזבח לצורך קידושו, שני עניינים הם, שאינם חופפים זה את זה, וראוי כל אחד להיעשות בפני עצמו. ולפיכך, בפרשת תצוה מופיע הציווי על עשיית פר חטאת לכפרת המזבח בנפרד מהציווי על פר החטאת של הכהנים. אך למעשה, אומרת התורה, שניתן להשתמש בפר אחד להשגת שתי מטרות אלו, ולפיכך בפרשת צו מופיע פר אחד בלבד, בו מתכפרים הכהנים ועל ידו מתקדש המזבח.

נראה, שיחס זה, שבין החזון להגשמתו, מאפיין לא רק את ענין הקמת המשכן וקידוש הכהנים, אלא שייך הוא לעבודת ה' בהיקפה הרחב. התורה כולה, על כל דקדוקיה, טומנת בחובה רעיון ואידאל גדול, אך כשבאים להגשמתם המעשית של פרטי המצוות, קשה לעיתים, לחוש באותו אידאל שממנו הם נובעים ואליו הם מוליכים. העיון בפרשיות אלו של התורה מלמד, כי דווקא "ויעש משה ככל אשר צוה ה' אתו כן עשה" (שמות, מ', טז), הוא שמוביל ל"ויכס הענן את אהל מועד וכבוד ה' מלא את המשכן" (שם, לד). הקיום המדוקדק של המצוות הוא שמביא להגשמת האידאל של התורה.